

Diestsevest 40
3000 Leuven
T +3216286401
F +3216286409

Lokale verkiezingen 2012
Memorandum van de Landelijke Beweging
Goedgekeurd op de Algemene Raad van 16 januari 2012

ALGEMENE INLEIDING

De voorliggende tekst bevat het memorandum van de Landelijke Beweging voor de gemeente- en provincieraadsverkiezingen. **Inhoudelijk** bestaat de tekst uit twee delen.

Deel I bevat het memorandum voor de **gemeenteraadsverkiezingen**. De eerste paragraaf focust op de globale uitdagingen. Hierin onderscheiden we de noodzaak voor een doorgedreven inspraak, de gemeente als eerste loket en eerste aanspreekpunt, de gemeentelijke dienstverlening en de noodzaak van een integraal beleid. In de tweede paragraaf komen enkele belangrijke beleidssectoren apart aan bod.

- Het woonbeleid en het ruimtelijk ordeningsbeleid
- Het verkeer- en mobiliteitsbeleid
- Het land- en tuinbouwbeleid
- Het natuur- en milieubeleid
- Het welzijnsbeleid
- Het cultuurbeleid

Deel II bevat het memorandum voor de **provincieraadsverkiezingen**. De eerste paragraaf behandelt de globale uitdagingen, de tweede paragraaf enkele kernsectoren:

- Het plattelandsbeleid
- De ruimtelijke ordening
- Het land- en tuinbouwbeleid
- Het waterbeleid
- Het beleid rond buurtwegen

Vlaanderen heeft met zijn hoge bevolkingsdichtheid, baat bij een maximale vrijwaring van de schaarse open ruimte. Ondanks de sterke verstedelijking heeft Vlaanderen nog steeds een groot aantal uitgesproken landelijke gebieden. Andere gebieden dienen – zonder dat zij hun landelijk karakter verloren hebben – eerder als peri-urbane of verstedelijkende gebieden bestempeld te worden. Ongeacht hun grote verscheidenheid hebben deze landelijke gebieden een onvervangbare waarde. Een volgehouden inspanning van de wooninbreiding in stads- en dorpskernen is dan ook een absolute noodzaak. Minstens even belangrijk is een blijvende waardering voor de land- en tuinbouw. Het is immers dankzij de land- en tuinbouw dat een belangrijk deel van deze open ruimte ‘open’ en onderhouden blijft.

De Landelijke Beweging pleit vanuit haar opdracht en oorsprong voor een dynamisch en evenwichtig plattelandsontwikkeling. Eigenlijk vervult het platteland drie hoofdfuncties die op een harmonische wijze moeten kunnen samengaan. Het is een gebied om aangenaam te wonen, gedragen door zorg ingebed in een duurzaam sociaal weefsel. Het is een gebied om te werken, dat ontwikkelingskansen moet bieden, maar ook ontwikkelingskansen moet krijgen. Het is een gebied dat gemeenschapdiensten verschaft: een mooi landschap, rust en verpozing, ontspanning, verrijkende ontmoeting met mensen.

De gemeenten hebben – samen met de provincies – als het meest nabije beleidsniveau een belangrijke rol te vervullen in het realiseren van een geïntegreerd plattelandsbeleid. Voor het integreren van verschillende beleids invalshoeken en het op elkaar afstemmen van diverse reglementeringen, zijn zij immers het aangewezen beleidsniveau. Het gemeentelijk beleid moet gedragen worden door participatie en overleg en moet streven naar duurzame ontwikkeling. Dat impliceert dat op gelijktijdige en gelijkwaardige wijze aandacht wordt geschonken aan de sociale, de economische en de ecologische dimensies van het platteland en dat maximale synergie tussen die drie componenten wordt nagestreefd.

De land- en tuinbouw verdient als belangrijke actor op en van het platteland bijzondere aandacht en ondersteuning. De agrarische bedrijven moeten verder ontwikkelingskansen krijgen, zowel economisch, als maatschappelijk.

Ongetwijfeld is de uitvoering van de interne staatshervorming een gemeenschappelijke uitdaging voor de gemeente- en de provinciebesturen. De Vlaamse Regering keurde op 23 juli 2010 het groenboek goed en op 8 april 2011 volgde het witboek ‘interne staatshervorming’. Hiermee wil de Vlaamse Regering het Vlaamse bestuurlijke landschap vereenvoudigen en zorgen voor een efficiëntere overheid. Beleidsmatig komt het zwaartepunt te liggen op het Vlaamse en op het gemeentelijke beleidsniveau, terwijl de provinciale bevoegdheid wordt ingeperkt tot de grondgebonden materies.

De Landelijke Beweging is voorstander van een welbegrepen subsidiariteit. Wat op een lager niveau efficiënter kan gebeuren moet niet door een hoger niveau gebeuren. Maar op een aantal punten getuigt de interne staatshervorming van een bijna naïef optimisme in de competenties en de mogelijkheden van het gemeentelijke niveau. Omgekeerd getuigen de teksten soms van een diep misprijzen voor het provinciale beleidsniveau. Volgens ons hebben gemeenten nood aan een globaal kader en vervullen provincies een onvervangbare rol in het vertalen van algemene Vlaamse en federale wetgeving in een meer concrete gebiedsgerichte aanpak.

Met dit memorandum willen we iedereen uitnodigen om met de Landelijke Beweging in dialoog te treden om te komen tot een dynamisch en vitaal platteland. De tekst start met enkele centrale uitdagingen voor de komende bestuursperiode. Het tweede deel behandelt de belangrijkste beleidssectoren.

DEEL I GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

1. ALGEMENE UITDAGINGEN VOOR HET GEMEENTEBELEID

1.1. Van inspraak naar samenspraak

Ongetwijfeld is de invoering van de **nieuwe beleids- en beheerscyclus** een van de meest ingrijpende veranderingen waarmee de gemeente de komende legislatuur zal geconfronteerd worden. Van bij het begin van de legislatuur zal zij een globaal beleidsplan voor de volgende zes jaar opmaken. Dit beleidsplan behandelt alle beleidssectoren in één document. En in tegenstelling tot vroeger zal er geen aparte sectorale rapportering meer zijn. Ongetwijfeld biedt dit mogelijkheden om de planlast te verminderen en eveneens om tussen de beleidssectoren dwarsverbanden te realiseren om zo te komen tot een meer geïntegreerde aanpak. In het verleden werden gemeenten via de verschillende sectorale beleidsplannen sterk gestimuleerd of verplicht om op verschillende terreinen hun beleid te ontwikkelen en uit te diepen. De nieuwe beleidscyclus mag er niet toe leiden dat de meer 'zachte' sectoren (bv. jeugd, sport en cultuur) volledig zouden worden weggedrukt door de meer 'harde' materies (bv. infrastructuurwerken).

Om van dit meerjarenplan een maatschappelijk gedragen aanpak te maken, vraagt de Landelijke Beweging om de burgers maximaal te betrekken bij de verschillende stappen van de beleidsvoering: opmaak, opvolging en evaluatie. De **thematische adviesraden** (zoals GECORO, MINA-raad, landbouw-, jeugd-, ouderen-, sport- en cultuurraad,...) moeten de motor van de inspraak zijn. In deze raden is immers de lokale expertise per beleidsdomein aanwezig. Bovendien zorgt hun verscheidenheid voor een betrokkenheid en een aparte beleidstoetsing aan de interesses en bekommernissen van de verschillende bevolkingsgroepen, de jeugdraad zorgt voor een jongerentoets, de ouderendraad voor een ouderentoets, de land- en tuinbouwrapraad voor een agrarische toets... Hun evenwichtige en representatieve samenstelling moeten garant staan voor een brede maatschappelijke consultatie en voor een terugkoppeling naar het georganiseerde middenveld. Inspraak op buurt- en dorpsniveau en inspraak n.a.v. projecten is een noodzakelijke aanvulling op deze thema-adviesraden.

Concreet moeten de adviesraden vóór de opmaak van het plan hun wensen en bekommernissen kunnen meegeven. Elke adviesraad moet zich kunnen uitspreken over het ontwerpplan met de focus op de eigen sector. Om burgers echt te betrekken bij het gemeentelijk beleid en inspraak effectief te realiseren, is het aangewezen op het meerjarenplan te vertalen naar een leesvriendelijk document op maat van de 'gewone' burgers.

Vervolgens is het absoluut nodig om de adviesraden te betrekken bij de tussentijdse evaluaties (jaarlijks en na drie jaar) met een actieve terugkoppeling vanuit de focus van de adviesraden. Belangrijk is dat de adviesraden zelf – met administratieve ondersteuning – de ruimere inspraak naar de brede bevolking kunnen organiseren. Naast traditionele hoorzittingen of werkgroepen kunnen de moderne media worden ingeschakeld.

De **rol van de adviesraden** dient uitdrukkelijk beperkt te blijven tot het formuleren van beleidsadviezen. Het organiseren van (concurrerende) activiteiten voor het buurt- en verenigingsleven moet uitdrukkelijk vermeden worden. De gemeente moet over de evenwichtige samenstelling en een evenwichtige inbreng van inzichten waken. Het kan niet de bedoeling zijn dat een beperkt aantal mensen de inspraak over een beleidssector 'monopoliseren' of eenzijdig benaderen vanuit een invalshoek.

Voor de **Landelijke Beweging** moet het gemeentebestuur evolueren van een inspraakbeleid naar samenspraakbeleid, waarin de burgers en het middenveld op continue basis actief betrokken worden bij het gemeentebestuur.

1.2. De gemeente als eerste loket en eerste aanspreekpunt

Het afgelopen decennium werd gekenmerkt door een sterke groei van het **'intermediaire'** niveau. Een veelheid van structuren werd opgezet door de Vlaamse overheid of vanuit haar regelgeving (bv. regionale landschappen, bosgroepen, resoc 's, logo's, sits en sells) en door de federale overheid (bv. de politiehervorming en de op stapel staande brandweershervorming). Maar ook heel wat gemeenten gingen vaak in het kader van Vlaamse regelgeving over tot het oprichten van intergemeentelijke samenwerkingen (o.a. voor riolering, toerisme, huisvesting,...). Algemeen vindt de toename van een aantal bovengemeentelijke structuren haar oorsprong in de zoektocht naar kostenbesparingen en naar meer efficiëntie.

De ontstane 'wirwar' van intermediaire structuren roept vragen op, enerzijds naar de blijvende betrokkenheid van lokale mandatarissen en de democratische controle en sturing en anderzijds, naar de overzichtelijkheid en de toegankelijkheid van de dienstverlening in hoofde van de burger.

De Landelijke Beweging begrijpt dat omwille van schaalvoordelen er bovengemeentelijke structuren groeien. De gemeente moet echter steeds het **eerste aanspreekpunt** zijn en de burger moet ook bij de gemeente terecht kunnen met vragen en klachten over de dienstverlening van de intergemeentelijke samenwerkingen. Hetzelfde geldt voor de recent opgerichte autonome gemeentebedrijven.

Ideaal zou ook voor de Vlaamse regelgeving, de gemeente als eerste aanspreekpunt moeten worden uitgebouwd. Niet dat de gemeente alle Vlaamse regelgeving moet kennen en kunnen toepassen op individuele dossiers, wel zou zij fungeren als doorverwijsinstantie. De uitbouw van een dergelijke 'eerste loketfunctie' kan enkel middels doorgedreven informaticatoepassingen en met duidelijke ondersteuning en met middelen vanuit de Vlaamse overheid.

De **Landelijke Beweging** is voorstanders van de gemeente als eerste loket, niet als één of enige loket. Zij vraagt aan de Vlaamse overheid om hiervoor de nodige middelen vrij te maken.

1.3. Een dienstverlening kort bij de burger, een dienstverlening die ondersteunt

Het spanningveld tussen schaalvergroting omwille van kostenreductie en efficiëntieoverwegingen versus een gedecentraliseerde dienstverlening, speelt ook voor de gemeentelijke dienstverlening. Per dienstverlening moet de gemeente nagaan welke diensten ze 'decentraal', 'centraal' of 'bovengemeentelijk' organiseert.

Volgens de Landelijke Beweging moet in de gemeentelijke dienstverlening de **herkenbaarheid** en de **aanspreekbaarheid** blijvend voorop staan. De gemeente moet in de eerste plaats voor haar eigen bevoegdheden een toegankelijk aanspreekpunt zijn. Zeker voor de milieu- en stedenbouwkundige vergunningen moet de gemeente een 'helpdesk' voor burgers en bedrijven uitbouwen. Geïnformatiseerde vergunningsdatabanken zijn hiertoe nuttige instrumenten. In dezelfde lijn dienen gemeenten het e-loket dat Vlaanderen ontwikkelt, in het bijzonder voor milieu- en stedenbouwkundige vergunningen, zo snel als mogelijk implementeren. Deze informaticatoepassingen moeten door Vlaanderen blijvend ondersteund worden.

Essentieel is dat de gemeente niet alle dienstverlening zelf moet organiseren en faciliterend kan optreden of kan samenwerken. Zij kan faciliterend werken door financieel te ondersteunen, maar ook door materialen en lokalen ter beschikking te stellen.

Los van de locatie zijn de beschikbaarheid in termen van openingsuren en de bereikbaarheid met openbaar vervoer belangrijke instrumenten op deze herkenbaarheid en aanspreekbaarheid te garanderen. Eenzelfde beschikbaarheid kan bereikt worden door de dienstverlening 'mobiel' te maken (bv. een bibliotheekbus) of door de openbare dienstverlening te combineren met private dienstverlening (bv. een buurtwinkel die de gemeentelijk vuilzakken verkoopt en waar boeken kunnen worden binnengebracht).

Zeker in het **sport-, jeugd- en cultuurbeleid** moet de gemeente een ondersteunde rol opnemen. Te vaak hebben gemeentebesturen of de gemeentelijke adviesraden – meestal goed bedoeld – de neiging om zelf activiteiten op te zetten. Het gevaar is echter dat hierdoor de vrijwillige inzet en het engagement in het verenigingsleven ondermijnd wordt. Voor het verenigingsleven is verder voldoende kwaliteitsvolle ontmoetingsinfrastructuur een eerste absolute vereiste. Vervolgens moet de gemeente inzetten op het uitlenen van materiaal (bv. tafels en stoelen voor festiviteiten, een podium, beamers,...) en het subsidiëren van de verenigingen.

Voor de **Landelijke Beweging** moeten in de gemeentelijke dienstverlening herkenbaarheid en aanspreekbaarheid blijvend voorop staan.

1.4. Gemeente als behoeders van het territorium met een integraal beleid

De integrale zorg voor de mens in zijn woon- en leefomgeving is een centrale opdracht voor de gemeenten. Doorheen de opeenvolgende staatsvormingen hebben de verschillende **Vlaamse beleidsdomeinen** zich gaandeweg gespecialiseerd en autonoom ontwikkeld tot verticale structuren. Zij zetten sectorale beleidsvisies om in specifieke reglementering en procedures, bouwde een eigen administratie uit en werkte aan eigen structuren (adviesraden, gedecentraliseerde en buitendiensten, vergunningsverlenende instanties). Zelf beleidsdomeinen die inhoudelijk nauw verwant met elkaar zijn (zoals bv. ruimtelijke ordening, milieu en natuur) zijn binnen de Vlaamse administratie volledige gescheiden werelden, die parallelle structuren oprichten met vaak andere werkingsgebieden. Denken we bijvoorbeeld maar aan de bosgroepen en de regionale landschappen. Hierdoor krijg je op het terrein een zeer gefragmenteerde aanpak. Concrete projecten worden verder vanuit verschillende beleidsinvalshoeken –soms tegengesteld – geadviseerd.

De gemeente is het aangewezen niveau om een **integraal en geïntegreerd beleid** te voeren. 'Integraal' verwijst naar een beleid gericht op geheel. 'Geïntegreerd' verwijst naar de verschillende gespecialiseerde invalshoeken die tot een synthese worden gebracht. Lokaal gaat het immers niet om abstracte en algemene bekommernissen, maar over hoe deze vertaald worden in concrete projecten of in een concreet gebied.

Het voeren van een integraal en geïntegreerd beleid vereist dat de gemeente rond wonen en leefomgeving een **regisseursrol** opneemt door mensen, en de lokale actoren en de verschillende beleidsniveau 's samen te brengen en op elkaar af te stemmen. Provincies en het Vlaamse beleidsniveau moeten hier ondersteunend werken. Het thema wonen en leefomgeving mag niet uitsluitend 'ruimtelijk' worden opgevat; het gaat in essentie over de sociaal-economische leefbaarheid van de gemeente als geheel en van de verschillende dorpen en wijken afzonderlijk. Het ontwikkelen en versterken van de eigen identiteit van het dorp is vaak een goede ingang om te werken aan deze leefbaarheid.

Deze visie kunnen we kort illustreren met het beleidsdomein verkeer en wegeninfrastructuur. Vanuit een eng sectoraal denken richt het verkeersbeleid zich op het onderhoud en de heraanleg van wegen. Een integraal beleid houdt echter ook rekening met de ruimtelijke context (bv. een woonwijk versus een weg in openruimtegebied) en met de aanwezige voorzieningen (bv. een schoolomgeving of het jeugdlokaal versus de ontsluiting van een bedrijvzone).

Als behouder van het territorium dient de gemeente niet alleen een regisseursrol op te nemen, maar heeft zij ook een belangrijke **sensibiliserende functie**. Centraal moet hier de duurzaamheidsgedachte staan. We willen benadrukken dat duurzaamheid drie dimensies heeft (een ecologische, een sociale en een economische dimensie) en nooit mag verengd worden tot een van deze drie.

De gemeente heeft een centrale taak in het sensibiliseren van de burgers voor de milieu- en klimaatproblematiek en voor gezonde en lokale voeding. Hierin past een brede waaier van deelthema 's: aanpasbaar bouwen, levenslang wonen, zelf composteren, inheemse beplanting, verminderen van pesticidengebruik, gescheiden opvang en hergebruik van regenwater, het

stimuleren van gezonde en lokale voeding. De gemeente moet niet alleen de algemene gevoeligheid voor deze thema's aanwakkeren, maar moet burgers ondersteunen en aanzetten tot gedragsverandering. Bij het inrichten en het beheren van het openbaar domein heeft zij een essentiële voorbeeldfunctie. Zonder het consequent opnemen van deze rol, zal de algemene sensibilisering en de beoogde gedragsverandering een slag in het water zijn.

Voor de **Landelijke Beweging** is de gemeente het aangewezen beleidsniveau om inzichten uit verschillende beleidsdomeinen te synthetiseren en te komen tot een integraal beleid. Naast een regisseursrol heeft zij ook een belangrijke sensibiliserende functie om tot een duurzame ontwikkeling te komen.

2. HET GEMEENTEBELEID PER BELEIDSSECTOR

2.1. Het woonbeleid en het ruimtelijke ordeningsbeleid

Als 'behoeder van het territorium' dient het woonbeleid en het ruimtelijke ordeningsbeleid een prominente plaats in het gemeentebeleid in te nemen. Vanuit de interne staatshervorming zal de verantwoordelijkheid voor de gemeenten de komende jaren verder toenemen.

De toenemende behoeften aan wonen, zorg en bedrijvigheid, zetten voortdurend druk op de open ruimte. Van de andere kant dreigt de leefbaarheid van de kleinere landelijke dorpskernen en woonwijken ondermijnd te worden door een gebrek aan ontwikkelingsmogelijkheden. Om de leefbaarheid te garanderen en de open ruimte maximaal te vrijwaren is een **inbreidingsbeleid** nodig dat inzet op de strijd tegen leegstand en verkrotting, het optimaal gebruik van het bestaand woningenbestand via renovatie en herbouw, een stimuleringsbeleid zodat onbebouwde bouwpercelen effectief op de markt komen, de aandacht voor kleinere woonegelegenheden en voor het samenleven van meerdere generaties (zorgwonen of kangoeroewonen) aangezien ook op het platteland het aantal alleenstaanden en de vergrijzing toenemen. Naast het bouwen van nieuwe aangepaste woningen voor ouderen moet het aanpassen van bestaande woningen aan de veranderende leefomstandigheden en aan de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van zorg een belangrijke beleidsprioriteit zijn.

Als verdere inbreiding niet meer mogelijk is, is een rationele inplanting van nieuwe voorzieningen, nieuwe woonwijken en nieuwe bedrijventerreinen aansluitend op bestaande kernen en voorzieningen essentieel. De uitbreiding moet gebeuren op basis van objectief vastgestelde behoeften en zonder de fysische en natuurlijke draagkracht te overschrijden. Voor ontwikkelingen met een zwaardere impact dient eventueel een gefaseerde realisatie overwogen te worden. Bij de inplanting dient verder rekening gehouden te worden met een goede buffering en landschappelijke inkleding, met een adequate ontsluiting voor het autoverkeer, met de aansluiting op het openbaar vervoersnet (de Lijn en de NMBS) en met aangepaste randinfrastructuur (zoals bushokjes, fietsenstallingen, parkeergelegenheid).

De leefbaarheid van een woonwijk of dorpskern is echter niet ter herleiden tot zijn ruimtelijke dimensie. De plaatselijke **voorzieningen** zijn evenzeer een essentieel onderdeel van de leefbaarheid. Het betreft zeker niet alleen de publieke dienstverlening, maar ook de bakker, de kruidenier, de apotheek, het café, het jeugdlokaal, de fuifzaal ... Daarom moet de gemeente met haar ruimtelijk beleid de voorwaarden scheppen opdat plaatselijke voorzieningen zich verder kunnen ontwikkelen en moet ze de lokale middenstand maximaal ondersteunen. Naar de toekomst toe zal met de veroudering, de vraag naar kleinere woonentiteiten en specifieke ouderenvoorzieningen (o.a. woonzorgcentra, serviceflats, assistentiewoningen) sterk toenemen. Gelet op de grote ruimtelijke impact, de noodzaak tot een goede ruimtelijke integratie en de lange realisatietermijn van deze voorzieningen, dienen gemeenten tijdig en planmatig de realisatie voor te bereiden. Ook de evolutie naar kleinere woonentiteiten dient op een ruimtelijk verantwoorde wijze te gebeuren en bij voorkeur in de dorpskern en/of in de nabijheid van voorzieningen plaats te vinden.

Een dienstverlening die vaak essentieel is voor een dorpsgemeenschap is het lager onderwijs. Met het opgroeien in een school nemen kinderen geleidelijk aan hun plaats in de lokale gemeenschap in. Vanuit en rond de school groeien verenigingen en sociale netwerken. Niet voor niets zegt een spreekwoord, 'als de school sluit, sterft het dorp'. Daarom moet de gemeente sterk ondersteunend werken naar alle scholen, de kleine dorpscholen in het bijzonder. De organisatie van het leerlingenvervoer door de gemeente over de netten heen, is hiertoe een belangrijk instrument. Daarnaast kan het multifunctioneel gebruik van de onderwijsgebouwen, faciliterend en ondersteunend optreden bij de realisatie van klaslokalen, de leefbaarheid van een school sterk verhogen.

Samen met de voorzieningen moet het ruimtelijk en woonbeleid aandacht hebben voor andere sociale aspecten: bv. het ruimtelijk patroon van de armoede (een camping of plaatselijke woonblok), een achtergestelde verloederende wijk, de gebrekkige uitrusting van woningen, de onaangepastheid van woningen voor mensen met een toegenomen zorgbehoefte, de gebrekkige isolatie van oudere woningen, de toegankelijkheid van voorzieningen. Daarom is het uitwerken van een globaal lokaal woonbeleid en het uitbouwen van een woonloket een belangrijk aandachtspunt.

Bij mogelijke uitbreidingen moet de gemeente bijzondere aandacht besteden aan **nieuwe wegeninfrastructuur**. Nieuwe infrastructuur betekent meestal het aansnijden en/of het versnipperen van open ruimte. Bij de afweging moet de gemeente niet alleen aandacht besteden aan natuurafweging (verplicht via MER), maar ook oog hebben voor de gevolgen voor de land- en tuinbouw (o.a. compensatie grondinname, achterblijvende snippers van percelen, overgangen en toegangen, landbouwverkeer: zie verder).

Een groot deel van de gemeentelijke open ruimte wordt bewerkt en beheerd door de **land- en tuinbouwsector**. Voor de land- en tuinbouwbedrijven is een specifiek, voldoende ruim en gereserveerd **agrarisches gebied** van levensbelang. In dit gebied wordt aan de agrarische en para-agrarische bedrijven rechtszekerheid, ontwikkelingskansen en voorrang op andere functies geboden. Het oneigenlijk gebruik van het agrarisch gebied en de groei van zonevreemde bedrijvigheid moet worden teruggedrongen. Bij de uitwerking van haar ruimtelijk beleid moet de gemeente waken over de evenwichtig samengestelde Gecoro (de gemeentelijke commissie voor de ruimtelijke ordening) met goede vertegenwoordigers namens de landbouw en de Landelijke Beweging.

Essentieel is dat het ruimtelijk overheidsbeleid rechtszekerheid biedt. Daarom moet de gemeente de herbevestigde agrarische gebieden respecteren en geen bijkomende ruimtelijke beperkingen opleggen, zoals de omzendbrief Herbevestigd Agrarisch Gebied uit 2010 voorziet. Het agrarisch gebied moet verder gevrijwaard worden van zonevreemde verdringing. Recreatie kan als recreatief medegebruik en natuur- en milieuzorg moeten in harmonie staan met de leefbaarheid van de bedrijven, en moeten voorwerp zijn van een stimulerend beleid. Inzake het vergunningenbeleid moet het beleid op een eerlijke manier gevoerd worden, met kennis van zaken en moet naast milieu ook menselijke en economische aspecten mee in rekening te brengen.

Verder vragen we aandacht voor de **zonevreemde landbouw**. Voor agrarische bedrijven die met hun bedrijfsgebouwen en/of gronden zonevreemd gelegen zijn, dienen planologische ruiloperaties te worden opgezet. Als dat niet mogelijk is, moet een soepel en ondersteund verplaatsingsbeleid gevoerd worden. Bij de opmaak van de diverse plannen moet de gemeente rekening houden met de bestaande bedrijvigheid en het feitelijke landbouwgebruik. Hierbij zijn de landbouwgebruikskaarten van Boerenbond en landbouwgevoeligheidsanalyses een onmisbaar instrument. Nieuwe plannen mogen de bedrijvigheid in toekomst niet onmogelijk of extreem moeilijk maken, tenzij gepaste begeleidende maatregelen.

Landbouwers wonen en werken van nature uit in het openruimtegebied. Wegens het groot belang dat recent gehecht wordt aan natuur- en landschapswaarden in deze openruimtegebieden, dreigt de landbouwactiviteit op sommige plaatsen zelfs uit het specifiek voor de landbouw bestemde agrarische verdrongen te worden. De Landelijke Beweging vindt het belangrijk dat gemeenten en provincies, onder meer via hun vergunningenbeleid, voldoende ontwikkelingskansen bieden aan

land- en tuinbouwbedrijven in het agrarisch gebied. Zeker de verschillende vormen van alternatieve energiebronnen dienen op een ruimtelijk verantwoorde wijze alle kansen te krijgen.

Daarnaast kunnen gemeenten landbouwers die hun bedrijf willen integreren in het landschap ondersteunen. Dit kan door advies en ondersteuning bij aanplantingen en door een financiële tegemoetkoming in de meerkost van andere bouwmaterialen die een betere integratie tot gevolg hebben. Het is aangewezen dat dit gebeurt met streekeigen, niet-bacterie gevoelige plantensoorten. Tevens moet de gemeente ervoor zorgen dat de bedrijven toegang hebben tot de algemene nutsvoorzieningen, zonder daarvoor exuberante financiële bijdragen te moeten betalen. Een gelijkberechtiging t.o.v. de andere inwoners van de gemeente is het streefdoel.

2.2. Het gemeentelijk verkeers- en mobiliteitsbeleid

Het verkeers- en mobiliteitsbeleid is bij uitstek een beleidsdomein waar een **geïntegreerde aanpak** noodzakelijk is. Vanuit een eng sectoraal standpunt wordt het beleid beperkt tot het onderhoud en de heraanleg van wegen en richt zich hoofdzakelijk op doorstroming. Hierdoor verliest men echter de ruimtelijke context volledig uit het oog. Zo dient bv. een gewestweg aan heel andere criteria te voldoen en dient de verkeersveiligheid op een andere manier gewaarborgd te worden wanneer hij gelegen is in een dorpskern met dichte aaneengesloten bebouwing dan wanneer hij zich in dun bevolkt gebied bevindt.

De focus moet verder verschuiven naar de mens in die omgeving; niet 'de' dorpskern staat centraal, maar de toegankelijkheid van voorzieningen. Een dorpskern zal dan niet meer uniform worden ingericht, maar er zal ruimte zijn voor verdere verfijningen. Zo zal bijvoorbeeld een schoolomgeving anders, 'gericht op het kind met aangepast straatmeubilair' worden ingericht dan de omgeving van een woonzorgcentrum met bv. aangepaste markeringen voor blinden en slechtzienden.

Vanuit deze visie zullen ook voor het openbaar vervoer andere klemtonen gelegd worden. Nu staat bij de Lijn de onderlinge verbinding van steden en dorpskernen en de snelheid voorop. Wordt de toegankelijkheid voor mensen centraal gesteld, dan vormt de bereikbaarheid van belangrijke (plaatselijke) voorzieningen een bijkomend aandachtspunt. Aansluitend dient onderstreept dat elke gemeente niet alle voorzieningen kan hebben (bv. ziekenhuis, bioscoop,...). Opdat iedere burger van deze voorzieningen zou kunnen gebruik maken blijft een goed uitgebouwd netwerk van openbaar vervoer tussen landelijke dorpen en stedelijke kernen een prioritair aandachtspunt.

Bij de herinrichting van **dorpskernen** en woonstraten moet dus de leefbaarheid en de verkeersveiligheid voorop staan. Algemeen moet de publieke ruimte kwaliteitsvol worden ingericht met aandacht voor voldoende parken en groenvoorzieningen, voor voldoende ontmoetings- en parkeermogelijkheden, voor beeldbepalende gebouwen,... Bijzondere aandacht verdient de snelheid. Het openbaar domein moet zo worden ingericht dat de automobilist uitgenodigd wordt en zijn snelheid spontaan aanpast aan de omgeving. Een gepaste inrichting moet verder ondersteund worden door een effectief handhavingsbeleid. Bij de herinrichting van wegen, dorpskernen en verkeersinfrastructuur (bv. verkeersplateaus, versmallingen) dienen gemeenten meer doordacht te werk te gaan en voldoende rekening te houden met de afmetingen van hedendaagse landbouwvoertuigen en -machines. Goedbedoelde snelheidsremmers betekenen vaak een belemmering van de doorgang voor grotere voertuigen zoals de landbouwvoertuigen.

Bijzondere aandacht moet uitgaan naar kinderen en jongeren. Het gebruik dat zij maken van de openbare ruimte staat onder druk. Infrastructuur en bebouwing beperken de hoeveelheid publieke ruimte en deze is vaak ingericht zonder rekening te houden met de diversiteit van de gebruikers. Veel gebruikers beperken hun aanwezigheid in de publieke ruimte tot bewegen en onderweg zijn. Maar kinderen en jongeren maken er vaak intensief gebruik van, 'zij verblijven' er en 'hangen er rond'. Vele problemen zijn te vermijden door een proactief beleid dat rekening houdt met de nood van kinderen en jongeren o.a. door het betrekken van kinderen en jongeren bij het ontwerpen van pleinen en straten en door plaatsen waar jongeren 'verblijven' op een aangepaste wijze in te richten. Bijzondere aandacht kan daarbij besteed worden aan avontuurlijk speelgroen. Door deze

plekken onderling te verbinden op een verkeersveilige en jeugd vriendelijke wijze kan een geïntegreerd hang- en speelweefsel worden uitgebouwd. Kinderen en jongeren hebben echt nood aan ruimte; stop ze dus niet weg in 'jeugdreservaten'.

Verder dient de gemeente zorg te dragen voor de aanleg en het onderhoud van de **landelijke wegen en de landbouwwegen**. In het bijzonder moet de breedte van deze wegen gelijke tred houden met de verbreding van de landbouwmachines en moeten er meer uitwijkstroken (o.a. in bochten) voorzien worden. Het onderhoud betreft niet alleen de bedding maar ook de afwateringsgrachten en de bermen. Vaak belemmert het gras of de begroeiing van bermen de zichtbaarheid. Voor het bermonderhoud kan zij eventueel onderhoudsovereenkomsten afsluiten met land- en tuinbouwers.

Steeds meer worden deze landelijke wegen gebruikt als recreatie door fietsers en voetgangers. We willen het inschakelen van buurtwegen in verkeersveilige fiets- en voetgangersnetwerken ondersteunen. Zeker voor de grotere recreatieve netwerken, dient echter een evenwicht gezocht tussen recreatie, landbouw en de plattelandsbewoners. De gemeente moet er verder over waken dat dit medegebruik de eigenheid van het gebied en de actuele bedrijfsvoering respecteert. Op drukke aders kan zij bv. uitwijkstroken voorzien, zodat het kruisen van landbouwvoertuigen en het ander verkeer niet tot onnodige conflicten leidt. Op andere plaatsen zal eerder het weren van sluipverkeer een oplossing bieden. Het boek 'Naar een eigenlijk gebruik van plattelandswegen' levert hiertoe inspirerende voorbeelden.

Concrete ingrepen en de heraanleg van wegen moeten steeds gebeuren vanuit een globale beleidsvisie. Het vastleggen van de functies en de hiërarchie van de lokale wegen is essentieel een gemeentelijke taak. De meeste **gemeentelijke mobiliteitsplannen** hanteren echter voor de gemeentewegen een weinig gedifferentieerde typologie. Bij de actualisering van de mobiliteitsplannen moet de gemeentelijke wegenhiërarchie verder verfijnd worden. Aan deze hiërarchie dient een coherent snelheidsbeleid en een coherent zuinig gebruik van verkeersborden gekoppeld te worden. Voor grensoverschrijdende wegen is een betere intergemeentelijke afstemming gewenst. Voor de inrichting van landelijke wegen moet er rekening gehouden worden met hun functie als ontsluiting van landbouwpercelen en landbouwgebieden.

Tenslotte vraagt het voorkomen en het opruimen van **zwerfvuil en sluikstorten** langs de recreatieve verbindingen een volgehouden inspanning. Een ander steeds weerkerend probleem is de zgn. '**moeskopperij**' of het stelen van groenten of fruit. Sedert 2004 is 'moeskopperij' uit het strafwetboek geschrapt. Het is nu aan de gemeenten om overtreders een administratieve boete op te leggen.

2.3. Het gemeentelijk land- en tuinbouwbeleid

Een groot deel van de gemeentelijke open ruimte wordt bewerkt en beheerd door de land- en tuinbouwsector. Een **apart overleg** met de georganiseerde sector gericht op reële inspraak, is dan ook een noodzaak. Dit overleg mag niet enkel een praatgroep zijn maar moet een belangrijke steunpilaar zijn voor het gemeentebeleid. Hiervoor bezorgt de gemeente de betrokkenen tijdig voldoende informatie en documentatie zodat de adviezen op een gefundeerde manier tot stand komen. Ook in andere adviesraden (o.a. toerisme, Minaraad, Gecoro) en bij streekprojecten (o.a. regionale landschappen, leader+ en ruilverkavelingen) moet landbouw zijn rechtmatige rol kunnen opnemen en moet de gemeente actief terugkoppelen en communiceren met de sector.

De gemeente moet zich ten volle bewust zijn van de **economische betekenis** van de land- en tuinbouw. In haar beleid moet de gemeente ruimte laten voor toekomstgerichte investeringen en zeker niet beperkend optreden. In de ruimtelijke ordening vragen we respect voor de afbakeningen en de typevoorschriften die op Vlaams en provinciaal beleidsniveau worden uitgewerkt. Het opleggen van bijkomende planbeperkingen en het verscherpen van de typevoorschriften zijn dan ook niet wenselijk. Absoluut te vermijden zijn: het uithollen van de agrarische gebieden, het opleggen van bijkomende beperkingen, van onhaalbare normen of van normen die verder gaan dan de best beschikbare technieken (bv. het verbieden van vogelschrikkanonnen, gurnormen

waar nauwelijks aan voldaan kan worden), het opleggen van extra heffingen (bv. op de nieuwbouw van loodsen en glastuinbouwbedrijven) en bijkomende administratieve verplichtingen. Land en tuinbouwbedrijven zijn economisch erg kwetsbaar voor overstromingen, natuurrampen en crisissen inzake voedselveiligheid. Het voorkomen van calamiteiten en het beheren van een afdoend rampenplan, moeten de eerste zorg zijn voor de gemeente. Bij voorkomende schade moeten gemeentelijke schattingscommissies snel en efficiënt ingezet worden. Hiertoe kan de gemeente deze commissies ondersteunen. Meer algemeen kunnen gemeenten een vast aanspreekpunt binnen de administratie organiseren, zodat de administratieve last voor land- en tuinbouwers effectief vermindert.

Verder heeft de gemeente een belangrijke stimulerende en ondersteunende rol in de **verbreding** van de land- en tuinbouw en in de **imago**-ondersteuning. Naast het meewerken met algemene imago-activiteiten van de Bedrijfs-gilden en Landelijke Gilden, bv. de Dag van de Landbouw, kan de gemeente ook zeer directe steun verlenen. Thuisverkoop en thuisverwerking kan zij opnemen in het toeristisch aanbod en op bepaalde (feest)gelegenheden kan zij extra kansen bieden aan thuisverwerkers. Een goede inpassing in het landschap kan de gemeente stimuleren door acties voor hoeveverfraaiing op te zetten en door land- en tuinbouwers actief in te schakelen in het landschapsonderhoud. Meer algemeen moet de gemeente voldoende oog hebben voor nieuwe activiteiten binnen de agrarische sector, met name de 'groene' diensten (agrarisches natuurbeheer, landschapsbeheer, hergebruik van afvalstoffen...), de 'rode' diensten (energieproductie, grondstoffen voor biobrandstoffen, biogasproductie...) de 'blauwe' diensten (beheer overstromingsgebieden, oeverzones...).

Naar jongere kinderen is vooral **plattelandeducatie** essentieel. In onze maatschappij zijn mensen vervreemd van land- en tuinbouw. Het is maatschappelijk belangrijk dat kinderen en jongeren vertrouwd blijven met de productie van voedsel en de omgang met dieren. Lessen over landbouw voeden bovendien een breed interesseveld (biologie, aardrijkskunde, geschiedenis, klimaat...) en kan bijzonder ervarings- en praktijkgericht worden ingevuld. Met een plaatsbezoek komen jongeren immers in contact met de realiteit van een landbouwbedrijf zonder dat er een nostalgisch beeld wordt opgehangen. De gemeente kan scholen stimuleren om lokale actieve land- en tuinbouwbedrijven te bezoeken, om het contact met groenten en fruit te stimuleren via schooltuinen en om via plattelandklassen kinderen diepgaander kennis te laten maken met de land- en tuinbouw.

Meer algemeen dient de gemeente de brede bevolking, en kansengroepen in het bijzonder (zie verder), te sensibiliseren voor **gezonde en duurzaam geproduceerde voeding**. Zij kan het principe van een 'eerlijke prijs voor een eerlijk product' toepassen in haar eigen aankoopbeleid en kan bij eigen evenementen lokale en regionale streekproducten gebruiken en actief promoten. Het is daarbij van essentieel belang dat zij de inspanningen erkent en waardeert die de gehele land- en tuinbouwsector levert en zich niet beperkt tot een bepaald soort of een bepaald type land- en tuinbouw. De gemeente kan deze inspanningen bv. mee uitdragen in haar communicatiebeleid. De gemeente kan ook via haar beleid voor ontwikkelingssamenwerking inzetten op projecten die de duurzame ontwikkeling van land- en tuinbouwactiviteiten en van land- en tuinbouworganisaties en -coöperaties in het zuiden stimuleren.

Tenslotte kan de gemeente zorgboerderijen en Groene Zorg mee bekend maken als volwaardige aanvulling op het bestaande welzijnsaanbod.

2.4. Het gemeentelijk natuur- en milieubeleid

De afgelopen decennia hebben diverse vormen van **landschapsbeheer** hun intrede gedaan in het gemeentebestuur. Gelet op de ruimtelijke impact van de land- en tuinbouwsector moet landschapsbeheer steeds gebeuren in overleg en in samenwerking met de landbouw. Het inschakelen van landbouwers in concrete uitvoeringsprojecten versterkt bovendien het maatschappelijk draagvlak en stimuleert de lokale economie. Voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden kan Agro|Aaneming een interessant aanspreekpunt zijn. Bij de

concrete uitvoering moet de gemeente goed het evenwicht bewaren tussen eigen beheer, sociale economie, inschakeling van land- en tuinbouwers en uitbesteding.

Verder dient er met de nodige omzichtigheid omgegaan worden met **buffergebieden** tussen natuur - en andere gebieden, of tussen gebieden met verschillende bestemming als dusdanig. In Vlaanderen is daarvoor fysisch onvoldoende ruimte aanwezig. Goed nabuurschap is een betere oplossing. Indien nodig dienen buffer- en overgangszones maximaal binnen de betrokken gebieden zelf voorzien te worden.

'Goed nabuurschap' betekent ook dat verschillende bevolkingsgroepen in **dialoog** treden. In de milieuraad en in de begeleidingscommissie voor natuurinrichtingsprojecten moeten dan ook voldoende vertegenwoordigers van de representatieve landbouworganisaties de kans krijgen om hun inbreng te doen.

Verder kan de gemeente in haar milieubeleid de land- en tuinbouw ondersteunen door het **bedrijfsafval** (groenafval, plastic, karton, verpakkingen e.d.) selectief in te zamelen of door op het gemeentelijk containerpark opvangmogelijkheden te voorzien, door het **zwerfvuilprobleem** preventief en curatief aan te pakken en door boeren te stimuleren en te ondersteunen om alternatieven te gebruiken om **wild** te verjagen.

Inzake het **waterbeleid** heeft de Vlaamse overheid een actualisering van de waterwegenatlas aangekondigd. Hiertoe zullen de gemeente, de provincie en het Vlaams gewest in dialoog treden. Deze dialoog mag geen vrijblijvende theoretisch oefening zijn, maar moet gevoerd worden met voldoende terreinkennis. We vragen een beleid 'zo kort mogelijk' bij de beek.

In het waterbeleid is het regelmatig ruimen en onderhouden van de waterlopen van essentieel belang. Voor maatregelen die wateroverlast (bv. erosie maatregelen) helpen voorkomen moet de gemeente ondersteunend en motiverend werken. Eveneens essentieel is regelmatig overleg met de landbouwer, zowel over de praktische uitvoering, als over het algemeen beleid. Bijzondere aandacht vereist het verder uitwerken en uitvoeren van de bekken- en deelbekkenplannen. Een willekeurige afbakening van overstromingsgebieden en oeverzones moet absoluut vermeden worden en bij de afbakening moeten de gevolgen voor de land- en tuinbouw geïnventariseerd worden.

Inzake duurzaam watergebruik, heeft de gemeente een belangrijke taak in het sensibiliseren van burgers en bedrijven en hen aan te zetten tot effectieve gedragsveranderingen. Zij dienen aan te zetten tot een meer spaarzaam watergebruik, tot de opvang en het gebruik van hemelwater via regenwaterputten en bufferbekkens, tot waterinfiltratie en tot waterzuivering van het huishoudelijk afvalwater, maar ook van (een deel van) het bedrijfsafvalwater. In het bijzonder dient de gemeente particulieren en landbouwers te ondersteunen bij de installatie van kleinschalige waterzuiveringsinstallaties en bij de afkoppelingswerken en/of de opvang van het regenwater.

2.5. Een gemeentebestuur gericht op welzijn

Essentieel is dat de gemeente niet alle dienstverlening zelf moet organiseren en **faciliterend** kan optreden of kan **samenwerken** (zie hoger). In de gezondheidszorg bestaan er bijvoorbeeld lokale initiatieven waarbij de huisartsenpermanentie gehecht wordt aan een hulppost, brandweerpost of in de toekomst aan het huis van het kind (zie verder). De rol van de gemeente beperkt zich tot het ter beschikking stellen van een lokaal. In dezelfde beleidslijn kan bijvoorbeeld een gemeente voor de promotie van gezonde voeding bij specifieke kansengroepen samenwerken met de huisartsenkring, met scholen, met sociale diensten en met het opbouwwerk en het verenigingsleven. Over het algemeen bieden de lokale besturen (gemeente en OCMW 's) te veel dienstverlening zelf aan, terwijl zij zich zouden moeten focussen op de regierol.

Zeker in de sector van de **kinderopvang** dient de gemeente in de eerste plaats een regierol op te nemen en het bestaande aanbod te stimuleren. Een overleg met alle actoren kan bijdragen tot een

goede afstemming van vraag en aanbod en kan mogelijke leemtes opsporen. Naar de toekomst vraagt de Landelijke Beweging dat de gemeente de uitbouw van de consultaties van Kind en Gezin tot een 'huis van het kind' actief ondersteunt.

Het beleid dient verder gepaste aandacht te besteden aan het dreigend **sociaal isolement en de eenzaamheid** bij een grote groep zorgbehoevende ouderen. Gelet op de vergrijzing van de bevolking, zal deze problematiek alleen maar toenemen. De gemeente moet organisaties en initiatieven die deze problematiek aanpakken ondersteunen en stimuleren.

Voor **dienstverlening** die deels **bovenlokaal** georganiseerd wordt, werd reeds de eerste loketfunctie bepleit (zie hoger). Soms moet een gemeente durven overwegen om haar beleid aan een hoger niveau 'aan te haken'. Zo kan het voor kleine landelijke gemeenten een meerwaarde betekenen om haar recreatiebeleid eerder af te stemmen op de ruimere streek en geen eigen toeristische dienst uit te bouwen. In de 'bovenlokale' dienstverlening neemt de politie een aparte plaats in. In de meeste landelijke regio's bestaan de politiezones uit meerdere gemeenten. Hierdoor dreigt de verbondenheid met het terrein en de aanspreekbaarheid van de wijkagent verloren te gaan. Om de lokale veiligheid te bewaren is echter een sterkere lokale inbedding en een toegankelijke wijkwerking een absolute vereiste.

Ondanks bovenlokale en lokale samenwerking moet een aangepast eigen welzijnsbeleid een belangrijke zorg zijn voor elke gemeente en elk OCMW. Bestuurlijk wordt de discussie gevoerd over de **verhouding** tussen beiden (cf. interne staatshervorming). Sommige pleiten voor een integratie van het OCMW in de gemeentelijke administratie. Ongetwijfeld zijn er efficiëntiewinsten en kostenbesparingen te realiseren door meer samenwerking van OCMW en gemeente. Vooral de zgn. ondersteunende diensten zoals personeel, financiën en informatica, komen hiervoor in aanmerking. Hoe ver deze samenwerking kan of moet gaan, is voorwerp van lokale besluitvorming. Volgens de Landelijke Beweging is het echter belangrijk dat de eigenheid, de apolitieke opstelling en de eigen dynamiek van het OCMW als motor van het lokale welzijnsbeleid bewaard blijven.

De stijgende behoeften aan kinderopvang (door de veralgemening van de buitenhuiswerkende vrouw) en aan ouderenzorg (door de vergrijzing), zullen – meer nog dan in het verleden – stoten op de beperkte middelen van de overheid. De zorg voor gezinnen en behoeftigen zal slechts haalbaar blijven mits een **performante professionele zorgsector** en mits het bevorderen van het **vrijwillig engagement** . Bejaarden, gehandicapten en zieken vertoeven liefst zo lang mogelijk in hun eigen thuismilieu. En kinderen hebben er baat bij om opgevangen te worden in de eigen leefomgeving. Daarom dienen de zorg in gezins- of familieverband, de diverse thuiszorginitiatieven en het engagement van mantelzorgers en vrijwilligers, door het lokale beleid bevorderd en ondersteund te worden. Het eigen zorgaanbod en de eigen zorginitiatieven moeten deze mens nabije thuiszorg aanvullen, en zeker niet 'wegdrukken'. Verder dienen gemeenten een goede afstemming tussen thuiszorg en de residentiële zorg te bevorderen en te faciliteren.

Een gemeentelijke premie voor mantelzorg, een verminderde huisvuilbijdrage voor gezinnen met luiers en incontinentiemateriaal, zijn geschikte ondersteuningsinstrumenten. De premie van de Vlaamse Zorgverzekering en een eventuele Vlaamse kindpremie (voorzien voor 2012) maken deze lokale instrumenten absoluut niet overbodig. Beide werken complementair en versterken de opbouw van een zorgzame samenleving. De Vlaamse Zorgverzekering is een belangrijk realisatie, maar blijft voor een stuk onbekend, zodat – vooral kansarme – zwaar zorgbehoevende personen niet weten dat zij hierop kunnen beroep doen. De gemeenten zetten best duidelijke informatiecampagnes op en sporen mensen die in aanmerking komen best actief op.

Reeds zijdelings werd verwezen naar de problematiek van **kansarmoede** . Tegen de gangbare beeldvorming in, komen kansarmoede en bestaansonzekerheid niet alleen in grootsteden, maar ook op het platteland voor. Maar de armoedeproblematiek is er vaak minder zichtbaar door een grotere ruimtelijke spreiding en door het specifieke profiel, m.n. meer (hoog)bejaarde alleenstaande eigenaars. Het is de opdracht van het OCMW om armoede en kansarmoede te detecteren en om ze in eigen regie of als bemiddelaar te lenigen. Omdat kansarmoede op het platteland vaak zo onzichtbaar is en omdat er nog steeds een taboesfeer rond heerst, dienen

buurtgroepen, verenigingen en middenveldorganisaties een actieve rol te spelen bij de detectie en het signaleren van armoede. De gemeente en/of het OCMW dient hen hiertoe te stimuleren en te ondersteunen.

Armoede en kansarmoede uiten zich op het platteland vaak in een schrijnend gebrek aan woon- en leefcomfort. Vele woningen zijn niet meer aangepast aan de elementaire menselijke en sanitaire vereisten. Gemeentelijke (en provinciale) subsidies met een bestendige promotie en informatie, zijn – gelet op de kwetsbaarheid van de bewoners – een absolute noodzaak. Het gaat hierbij niet alleen om veroudering of verloedering van woningen. Ook een verandering in de persoonlijke fysische situatie kan een goede woning ongeschikt maken bv. voor een rolwagengebruiker of een langdurig bedlegerige persoon.

2.6. Een gemeentebestuur gericht cultuur

Ook in de culturele sector doet zich een trend naar schaalvergroting voor. Een dienstverlening waar de centralisatietrend zich sterk laat voelen is het gemeentelijk **bibliotheekbeleid**. De centralisatie van een groot aantal boeken is niet alleen vanuit beheersoverwegingen, maar is ook naar de lezer toe te verdedigen. Het biedt immers de mogelijkheid om meer te grasduinen en minder bekende literatuur te ontdekken. Bovendien kan de bibliotheek hierdoor uitgebouwd worden als drager van het ruimere cultuurbeleid. De centralisatie schept echter ook – en op het platteland is dit zeer letterlijk – een grotere afstand tussen dienstverlening en gebruiker. Daarom pleiten we voor één gemeentelijke bibliotheek met gedecentraliseerde afhaal- en terugbrengpunten (bv. per dorp) en met een doorgedreven doelgroepenbeleid, waarbij bv. het rusthuis en de scholen apart bediend worden.

De sterk ondersteunende rol moet zeker in het **sport-, jeugd- en cultuurbeleid** worden doorgetrokken. Te vaak hebben gemeentebesturen of de gemeentelijke adviesraden – meestal goed bedoeld – de neiging om zelf activiteiten op te zetten. Het gevaar is echter dat hierdoor de vrijwillige inzet en het engagement in het verenigingsleven ondermijnd wordt. Inzake cultuur pleiten we voor voldoende kwaliteitsvolle ontmoetingsinfrastructuur. Deze infrastructuur is broodnodig voor een bloeiend verenigingsleven.

Naast het ter beschikking stellen van infrastructuur zijn een financiële ondersteuning via subsidiëring en een materiële ondersteuning via uitleenmateriaal noodzakelijk: een verplaatsbaar podium, audiovisueel materiaal, beschikbaarheid van een kopieermachine, een plaats in het gemeentelijk infoblad, een link naar een agenda op de website, een aankondigingsbord... Ook daadwerkelijke hulp bij grotere evenementen, is een noodzakelijk element voor het ondersteuningsbeleid naar verenigingen toe. De gemeentelijke initiatieven op het culturele vlak moeten m.a.w. complementair, subsidiair en faciliterend zijn, en het verenigingsleven zeker niet vervangen.

Aansluitend willen we wijzen op de mogelijkheden die het verenigingsleven biedt om het **integratie- en onthaalbeleid** van de gemeenten te ondersteunen. De gemeente onthaalt haar nieuwe inwoners, informeert hen bij inschrijving over essentiële rechten en plichten en verwijst – indien nodig – naar de bestaande inburgeringstrajecten en het bevoegde onthaalbureau. Echte integratie betekent echter dat nieuwe inwoners een plaats vinden in het lokale netwerk van het buurt- en het verenigingsleven. Een onthaaldag wordt best samen met de verenigingen opgezet. Bijzondere aandacht en extra ondersteuning kan gaan naar de nieuwkomers die tot de kansengroepen behoren (migranten, personen met een handicap,...).

Een bijzondere problematiek betreft de toekomstige bestemming van de **kerken en pastorieën** en de lokaal te voeren strategische dialoog (cf. conceptnota 'Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk'). We willen wijzen op de diverse functies van een kerkgebouw. Het is in de eerste plaats een ruimte voor de katholieke eredienst, die zeker bij de 'rites de passage' en op kerkelijke hoogdagen nog grote groepen mensen aanspreekt. Bovendien zijn kerken – zeker op het platteland en los van hun geloofsdimensie – oriënteringspunten en bakens in het landschap en behoren zij tot de dorpsidentiteit en hebben zij zo een sterk symbolische waarde. Veel prangender

dan een dreigende teloorgang van de parochiekerken zijn de vragen naar een ontvangstruimte voor de niet-residerende pastoor, vragen naar de herbestemming van de leegstaande pastorieën (meestal bijzonder geschikt voor culturele doeleinden) en vragen naar de instandhouding van de vele (veld)kapelletjes.

Aansluitend op de algemene vraag naar culturele infrastructuur, vragen we bijzondere aandacht voor goede **jeugdinfrastructuur** (lokalen, speelpleintjes, speelbossen e.d.). In het verleden werden gemeenten via de Vlaamse subsidies sterk gestimuleerd (bijna verplicht) om hun **jeugdbeleid** verder te ontwikkelen en uit te diepen. Het lokale jeugdbeleidsplan voorzag een aantal voorwaarden en garanties voor de financiële, materiële en administratieve ondersteuning van het lokale jeugdwerk. De nieuwe beleidscyclus legt de verantwoordelijkheid hiervoor bij de autonome gemeenten. Dit mag geen afbouw van de ondersteuning inluiden; gemeenten moeten het lokaal jeugdwerk blijvend ondersteunen en in samenspraak met alle relevante partners. Een jeugdconsulent als gangmaker en vast aanspreekpunt is hiertoe een belangrijke voorwaarde.

Een goed feest- en fuifbeleid verdient bijzondere aandacht. Dit beleid moet feesten en fuiven in de eigen gemeente mogelijk maken en ondersteunen. Een feest- en fuifbeleid mag niet leiden tot nog meer regels voor de organisatoren waardoor ze definitief dreigen af te haken. Voor een geïntegreerd feest- en fuifbeleid is een optimale samenwerking tussen de verschillende (gemeentelijke) diensten essentieel. Idealiter kunnen organisatoren op één locatie terecht voor alle soorten vragen, de geldende wetgeving en normeringen (bv. geluidsnormen), reserveringen en vergunningen (zgn. gemeentelijk feestloket).

DEEL II. PROVINCIERAADSVERKIEZINGEN 2012

1. ALGEMENE UITDAGINGEN VOOR HET PROVINCIEBELEID

Door de interne staatshervorming verliezen de provincies hun open opdracht en wordt hun bevoegdheid principieel ingeperkt tot **grondgebonden materies**. Hierdoor wordt het provinciaal welzijns-, onderwijs-, jeugd-, sport- en cultuurbeleid grotendeels overgeheveld naar het Vlaamse beleidsniveau. Voor de Landelijke Beweging zijn het verder investeren in het lokaal cultuurbeleid en de garanties voor bestaande materiële en financiële ondersteuning van het socio-cultureel- en jeugdwerk essentieel.

De Vlaamse overheid kan van de ingeperkte bevoegdheidsverdeling afwijken via bestuursovereenkomsten die ze zal afsluiten met de vijf provincies samen en met elke provincie afzonderlijk. De techniek van bestuursovereenkomsten is zeker een waardevolle techniek, maar hopelijk wordt de rol van de provincies niet telkens opnieuw in vraag gesteld. De Landelijke Beweging roept de provincies op om tijdens de onderhandelingen over de bestuursovereenkomsten assertief te zijn. Het onderscheid grondgebonden – persoonsgebonden is immers moeilijk hanteerbaar en precies in het vertalen van algemene Vlaamse en federale wetgeving naar een **gebiedsgerichte invulling**, vervullen de provincies een onvervangbare rol. Zij staan immers korter bij de gemeenten en vervullen zeker voor de kleinere, hoofdzakelijke landelijke gemeenten een belangrijke ondersteunende rol.

Het afgelopen decennium nam het aantal **intermediaire structuren** exponentieel toe, wat zeker de overzichtelijkheid niet ten goede kwam (cf. 'verrommeling'). Om tot een grotere efficiëntie en een betere afstemming te komen voorziet het witboek interne staatshervorming in een regioscreening van onderuit o.l.v. de gouverneur. Aansluitend krijgt de gouverneur een coördinerende rol om beleidsprocessen, controleopdrachten en de werking van de gedeconcentreerde diensten van de Vlaamse overheid af te stemmen op deze van de andere bestuursniveaus. De Landelijke Beweging hoopt dat niet de gouverneur op zich, maar de provincie als democratisch verkozen niveau het proces aanstuurt. Hoofddoel is immers niet om een eenheidsstructuur op te leggen, maar om te kijken waar en hoe de samenwerking op het terrein geoptimaliseerd worden en hoe het democratisch gehalte van deze intermediaire structuren kan versterkt worden.

2. HET PROVINCIAAL BELEID IN ENKELE KERNSECTOREN

2.1. De provincie als motor van het Vlaams plattelandsbeleid

Vlaanderen heeft nog een groot aantal uitgesproken landelijke gebieden. Andere gebieden staan, zonder dat zij hun landelijk karakter verloren hebben, onder druk en kunnen eerder als peri-urbane of verstedelijkende gebieden bestempeld te worden. Ongeacht hun aard hebben het platteland en de landelijke gebieden een **onvervangbare waarde** op zich en vereisen zij een specifiek en een gedifferentieerd beleid.

De Landelijke Beweging pleit vanuit haar oorsprong voor een dynamisch en evenwichtig plattelandsbeleid dat evenwaardig is aan het stedelijk beleid en dat kan rekenen op eenzelfde beleidsaandacht. Dit plattelandsbeleid heeft een ruime, algemene en horizontale beleidsopdracht met vele facetten: zorg voor mensen, bouwen aan een stevig sociaal weefsel, ruimtelijke ordening, leefmilieu, mobiliteit, enz.

De afgelopen legislatuur kreeg het **plattelandsbeleid** stapsgewijze vorm. Op Vlaams niveau werkte het IPO (Interbestuurlijk PlattelandsOverleg) diverse beleidsvoorstellen uit. De provincies namen het voortouw in de uitbouw van het lokale plattelandsbeleid. Zij stimuleerde de leader- en de PDPO-projecten. De interne staatshervorming bevestigt en versterkt de provincies in deze voortrekkersrol en in hun regiefunctie voor het gebiedsgericht plattelandsbeleid, met uitzondering van de gebiedsgerichte VLM-projecten. Provincies zijn inderdaad het aangewezen niveau voor het

gebiedsgericht plattelandsbeleid, zodat logisch bosgroepen en regionale landschappen bij uitstek een provinciale verankering vereisen. Hierbij blijft het volgens de Landelijke beweging noodzakelijk om een eenduidig bindend wettelijk kader te voorzien dat eenvormig zou worden toegepast door de onderscheiden provincies. Bij de regionale landschappen moet de betrokkenheid van de relevante middenveldgroepen gegarandeerd blijven of worden.

De ervaring leerde ons dat het plattelandsbeleid sterk **gedifferentieerd en geïntegreerd** moet gevoerd worden. Het geïntegreerd plattelandsbeleid zorgt voor een goede afstemming met het ruimtelijk beleid en het milieubeleid. Een gedifferentieerd beleid houdt rekening met grote verschillen tussen de plattelandsgebieden in Vlaanderen (o.a. landelijke gebieden en de peri-urbane gebieden, specifieke strekkenmerken,...). Bij het voeren van een gedifferentieerd beleid moet er gewaakt worden over voldoende eenvormigheid over de provincies heen. Zo zouden er best bijvoorbeeld afspraken gemaakt worden over de rol en het functioneren van de bosgroepen en de regionale landschappen.

Het plattelandsbeleid moet streven naar een duurzame ontwikkeling van het platteland. Dat impliceert dat op gelijktijdige en gelijkwaardige wijze aandacht wordt geschonken aan de sociale, de economische en de ecologische dimensies van het platteland, met een maximale synergie tussen die drie componenten. Gelet op zijn hoge bevolkingsdichtheid moet Vlaanderen voor de duurzame ontwikkeling van het platteland maximaal inzetten op de vrijwaring van de schaarse open ruimte. Meer algemeen is een beleid dat van onderuit wordt opgebouwd met alle betrokken actoren en gedragen wordt door participatie en overleg de beste garantie dat de verschillende ruimtelijke aanspraken op een echt duurzame wijze samen gaan.

Een waardering voor de **land- en tuinbouw** die een belangrijk deel van open ruimte openhoudt en onderhoudt is hiervan een essentieel onderdeel. De sociale en economische leefbaarheid van de land- en tuinbouwbedrijven moet erkend en ondersteund worden. Het provinciaal beleid kan in meerdere facetten bijdragen tot de bedrijfszekerheid en de rechtszekerheid van de bedrijven. Vooral jonge bedrijfsleiders verdienen een bijzondere zorg en ondersteuning.

Om de leefbaarheid van de land- en tuinbouwbedrijven te vrijwaren, dienen de middelen die afkomstig zijn uit het Europees Plattelandsbeleid (de zgn. 'tweede pijler' van het Europees landbouwbeleid), in de eerste plaats georiënteerd te worden op agrarische projecten die de kwaliteit van het platteland verbeteren en op plattelandsprojecten die de kwaliteit van de agrarische functie op dat platteland versterken.

De land- en tuinbouw streeft naar kwaliteitsvolle en duurzame productiemethodes, die sociaal verantwoord en milieu- en diervriendelijk zijn. Het provinciaal beleid moet hen stimuleren, ondersteunen en aanmoedigen. De agrarische bedrijven moeten verder de kans krijgen om hun dienstverlening binnen de maatschappij verder te ontwikkelen. Het provinciaal beleid dient bijzondere aandacht te schenken aan de zgn. 'groene' diensten (agrarisches natuurbeheer; landschapsbeheer; hergebruik van afvalstoffen...), 'rode' diensten (energieproductie; grondstoffen voor biobrandstoffen; biogasproductie...) en 'blauwe' diensten (beheer overstromingsgebieden; oeverzones...). Ook op sociaal-maatschappelijk vlak heeft de agrarische sector de voorbije jaren een belangrijke taak op zich genomen, zowel in de recreatieve en educatieve sfeer, als in de zorgsfeer. De vraag vanuit de maatschappij is groter dan het aanbod. Het provinciaal beleid moet verder stimulerende initiatieven uitwerken om op deze groeiende maatschappelijke vraag in te gaan.

Omgekeerd hebben land- en tuinbouw belang bij een leefbare en dynamische gemeenschap op het platteland. De aandacht voor het bevorderen van de leefbaarheid van de plattelandskernen, de integratie van kwetsbare bewonersgroepen en de diversificatie van de plattelandseconomie zijn essentiële facetten binnen een globaal plattelandsbeleid. Binnen het plattelandsontwikkelingsbeleid dient vooral gestreefd naar een symbiose tussen de op het platteland aanwezige actoren en vernieuwende initiatieven met respect voor de reeds aanwezige dynamiek.

Tenslotte vereist de huidige evolutie binnen de land- en tuinbouw nieuwe vormen van samenwerking. Deze samenwerking kan de meest diverse initiatieven omvatten en zich zowel richten op de uitbating van het bedrijf, de afzet en de verwerking van producten, als op het leveren van diensten. Van een toekomstgericht plattelandsontwikkelingsbeleid wordt in de eerste plaats verwacht dat het deze evolutie onderkent en stimuleert en ondersteunt.

2.2. De provincie als coördinator van de ruimtelijke planning

Het **Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen** geeft de grote richtingen aan en wijst de beschikbare ruimte toe aan de grote sectoren: bewoning; nijverheid, natuur, landbouw en gemeenschapsvoorzieningen. Het blijft aangewezen dat de afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur door het Vlaams Gewest gebeurt en dat het RSV integraal wordt uitgevoerd. Gemeentelijke en provinciale structuurplannen vertalen de grote Vlaamse principes naar de lokale en de regionale realiteit.

Voor het platteland dient de provincie te voorkomen dat het platteland zou verworden tot een 'restgebied' tussen verstedelijkte agglomeraties. Zij moet vermijden dat dorpen en gemeentes in de periferie van de stedelijke gebieden voorwerp worden van een te hoge verstedelijkingsdruk, terwijl andere gebieden zouden verschromelen, verkommeren en leeglopen.

De provincie moet daarom een **evenwichtige en complementaire visie** ontwikkelen op platteland en stad. Hierbij mag de provincie slechts taken en opdrachten opnemen die de bevoegdheid en de mogelijkheden van de gemeenten overstijgen (welbegrepen subsidiariteit). Juridisch hebben alle bestuursniveau's initiatiefrecht, waarbij het gemeentelijk niveau duidelijk aan belang wint. We verwijzen o.a. naar het vervangen van de bindende adviezen door algemene sturing via rapportering, monitoring en visitaties, naar het vervangen van de formele goedkeuring van een RUP door schorsingsrecht, de gemeentelijke regierol in kleinhandelsbeleid en bedrijfshuisvesting...

Dat **gemeenten** in bovenlokale afbakeningsprocessen een adviserende taak hebben en dat er overleg is tussen de diverse beleidsniveaus, is evident. De realisatie van een grotere autonomie voor de (ontvoogde) gemeenten vereist echter een substantiële versterking van de gemeentebesturen. De provincie moet met respect voor de basisplanning inzetten op de coördinatie van de plannen tussen de gemeenten onderling en tussen de gemeentelijke, provinciale en de gewestelijke plannen, zodat de verschillende inzichten worden uitgewisseld en (kunnen) evolueren naar een gemeenschappelijke visie. Provincies staan enerzijds in tegenstelling tot Vlaanderen korter bij de gemeenten, zodat zij beter voeling kunnen houden met de plaatselijke en regionale realiteit, en anderzijds, staan zij in tegenstelling tot de gemeenten verder van de burger, zodat zij minder speelbal worden van particuliere belangen. Als toezichthoudende overheid moet de provincie verder toezien op voldoende eenvormigheid en zich steeds laten leiden door de principes van duurzaamheid en rechtszekerheid, respect voor het landelijk karakter, spaarzaam omgaan met de schaarse open ruimte en van evenwicht tussen de functies van het platteland.

Concreet moet de provincie waken over het realistische karakter en de uniformiteit van de planning en over een maximale afstemming op de beleidsplannen van de hogere bestuursniveau's. Zonder voorafgaandelijke criteria en zonder coördinatie zullen gemeenten maximaal ruimte geven aan de meest lucratieve ruimtelijke functies. De provincie dient erover te waken dat het feitelijke gebruik en gefundeerde ontwikkelingsbehoeften, de werkelijke basis vormen voor het gemeentelijk ruimtelijk beleid. Bovendien moet zij instaan voor een evenwichtige spreiding en ontwikkeling van voorzieningen. Niet iedere gemeente moet in dezelfde mate investeren in industriezones, bossen, culturele infrastructuur, supermarkten en winkelcentra. Het is aangewezen dat deze criteria voor een evenwichtig ruimtegebruik op het Vlaamse beleidsniveau worden vastgelegd.

Aansluitend dient dezelfde ruimtelijke bestemming in alle gemeentes aanleiding te geven tot eenzelfde interpretatie en regelgeving. **Uniformiteit** is immers van wezenlijk belang voor de rechtszekerheid en de gelijkberechtiging. Een 'wildgroei' aan stedenbouwkundige voorschriften dient ten allen prijze te worden voorkomen. De provincie dient steeds oog te hebben voor de schaarste van de beschikbare ruimte, en de rechten van de huidige gebruikers ervan. Vragen naar

een andere bestemming kunnen slechts ingewilligd worden wanneer zij de rechten van de huidige gebruikers niet schenden of mits een volwaardige compensatie en schadeloosstelling. Hierbij moet het criterium van het algemeen belang steeds omzichtig gemotiveerd te worden.

Aansluiten dient het belang onderstreept van een uniform richtinggevend kader in het **milieubeleid**, zeker naar gemeenten toe. Dit kader moet garanties inhouden voor de rechtszekerheid van bedrijven en land- en tuinbouwactiviteiten. Het principe van een permanente milieuvergunning die regelmatig geëvalueerd, gerapporteerd en desgevallend aangepast wordt en de integratie van de stedenbouwkundige vergunning en de milieuvergunning tot een omgevingsvergunning zijn stappen in de goede richting. Veel zal echter afhangen van de verdere uitwerking en de concrete implementatie. Essentieel is dat een vergunning voor de bedrijven bijdraagt tot een grotere rechtszekerheid zonder bijkomende administratieve lasten.

2.3. Een land- en tuinbouwvriendelijke provincie

De provincie dient binnen het **agrarisch gebied** – zeker binnen het herbevestigde agrarische gebied – de bestaande bedrijven maximale rechtszekerheid en maximale ontwikkelingskansen te bieden. Het vergunningenbeleid moet op een correcte manier en met kennis van zaken gevoerd worden en moet naast milieuaspecten voldoende aandacht hebben voor rechtszekerheid en voor de economische impact van de genomen beslissingen.

Het agrarisch en plattelandsbeleid moet boeren en tuinders toelaten hun bedrijf op dynamische wijze te ontwikkelen en moet bijzondere aandacht besteden aan agrarisch natuur- en landschapsbeheer, hergebruik van afvalstoffen (zgn. groene diensten), productie van energie, biogas en grondstoffen voor biobrandstoffen (zgn. rode diensten), beheer van beken, overstromingsgebieden en oeverzones (zgn. blauwe diensten), thuisverkoop en thuisverwerking, en initiatieven rond recreatie, educatie en zorg.

Conform met het Europees en Vlaams beleid dienen het land- en tuinbouwbeleid en het plattelandsbeleid samen in handen te zijn van **één gedeputeerde**. De gedeputeerde moet samen met de provinciale dienst voor land- en tuinbouw en met een representatieve provinciale landbouwkamer het agrarisch en plattelandsbeleidsplan realiseren. Hierbij dienen de middelen uit het Europees landbouwbeleid (de zgn. tweede pijler) hoofdzakelijk gereserveerd te worden voor agrarische doeleinden. Voor andere doelstellingen van het plattelandsbeleid dient de provincie in bijkomende middelen te voorzien.

Omwille van de grote impact op en de grote afhankelijkheid van de open ruimte enerzijds, en het gering aantal land- en tuinbouwers anderzijds, is een apart overleg gericht op reële **inspraak** van de georganiseerde land- en tuinbouwsector een noodzaak. Ook in andere adviesraden (b.v. de Minaraad, Procoro) en bij streekprojecten (o.a. regionale landschappen, leader-plus-gebieden en ruilverkavelingen) moet landbouw zijn rechtmatige rol kunnen opnemen. De aanwezigheid in advies- en overlegorganen dient georganiseerd te zijn op basis van een correcte representativiteit. Voor een reële inspraak en voor kwaliteitsvolle adviezen, is het tijdig bezorgen van voldoende informatie en documentatie van essentieel belang.

De provincie dient een stimulerende, coördinerende en ondersteunende taak te vervullen bij de optimalisatie van de structuur en de infrastructuur van de landbouwgebieden. Meerdere land – en tuinbouwbedrijven zijn bij gebreke aan de nodige ontwikkelingskansen of omdat zij (deels) zonevreemd gelegen zijn, op zoek naar een nieuwe vestigingsplaats.

De provincies dienen ruime ‘zoekzones’ of ‘macrozones’ te creëren, over de grenzen van de gemeenten heen, waar agrarische bedrijven zich met voldoende rechtszekerheid kunnen vestigen. Binnen de landbouwzones en/of de voormelde macrozones moeten zones worden voorzien waar gelijkaardige agrarische bedrijven zich samen kunnen vestigen met het oog op het rationeel benutten van infrastructuur en productiemiddelen, zoals energiewinning of wateropslag. Op die wijze kunnen ‘clusters van bedrijven’ ontstaan. In de toekomst kunnen deze bedrijven verder evolueren naar gezamenlijke uitbating in een vennootschap of kunnen nieuwe

samenwerkingsvormen ontstaan, zoals gezamenlijke verwerking van mest of afvalstoffen, gezamenlijke energiewinning uit biomassa of warmtekoppeling e.d. Ook voor deze bedrijven dient een aangepast en geïntegreerd beleid uitgewerkt te worden.

Provincies hebben een blijvende rol te vervullen in het **agrarisch onderwijs en onderzoek**. Het agrarisch onderwijs dient op basis van overleg tussen Vlaams Gewest, de provincies en het vrij onderwijs in functie van de werkelijke behoeften op een zo rationeel mogelijke wijze georganiseerd te worden. Tevens zal de nodige aandacht bestaan voor onderwijs en opleiding in de para-agrarische sfeer. In samenspraak met de beroepsorganisaties moeten de provincies hun inspanningen in het praktijkgericht onderzoek bestendigen. De provinciale onderzoekcentra dienen de brug te slaan tussen het wetenschappelijk onderzoek en de praktijk. Zij moeten instaan voor de vulgarisatie van de onderzoeksresultaten en de resultaten ter beschikking te stellen aan andere publieke of private vormingsinstellingen.

Net als gemeenten kunnen provincies een belangrijke rol vervullen bij de promotie van de agrarische activiteit en bij het dichten van de kloof tussen boer en burger en tussen producent en consument door het ondersteunen van opendeurdagen, bezoeken aan bedrijven, evenementen, landbouwleerpaden, plattelandsklassen, hoevetoerisme, recreatief medegebruik enz.

2.4. Het waterbeleid

Het Witboek voor de Interne Staatshervorming stelt een **optimalisering** van het beheer van de waterlopen en een actualisering van de hydrografische atlas in het vooruitzicht. Op dit ogenblik lopen er in elke provincie o.l.v. de VMM proefprojecten die de procedure en de mogelijke criteria verkennen. Het basisuitgangspunt uit de wetgeving van 1967 blijft (voorlopig) behouden. Het gewest is bevoegd voor waterlopen met een afwateringsgebied van minstens 5000 ha (eerste categorie). De gemeente is bevoegd voor de waterlopen met een waterbekken van ten minste 100 ha (derde categorie). Vanaf de toenmalige gemeentegrens (gemeentegrenzen van vóór de gemeentefusies van 1976) is de provincie bevoegd.

Het waterbeheer dient in de eerste plaats **'zo dicht mogelijk bij de beek'** te gebeuren. Op plaatsen waar de Polders en Wateringen goed functioneren, kunnen zij deze rol blijven vervullen. Op andere plaatsen zullen afhankelijk van de categorie de gemeenten of de provincies deze rol opnemen. De provincie heeft een belangrijke ondersteunende rol, bv. door haar gekwalificeerd personeel ter beschikking te stellen of door informatiseringsprojecten op te zetten (bv. overstromingsmodellen). Vanuit het principe 'zo dicht mogelijk bij de beek', kunnen echter vragen gesteld worden bij het algemeen overhevelen van de bevoegdheid over de waterlopen derde categorie van de gemeenten naar een bovenlokale instantie.

Belangrijker dan de discussie over de plaats van het **overnamepunt**, is dat de **coördinatie** van de ruimingswerken op het terrein effectief en efficiënt gebeurt door een afstemming in de tijd en door afspraken over het gewenste waterpeil. Al te vaak gaan ruimingsinspanningen van de ene waterbeheerder grotendeels verloren omdat de waterbeheerder meer stroomafwaarts niet volgt of een andere visie heeft. Eenzelfde gebrek aan coördinatie stellen we vast bij de uitbouw van de waterberging (aanleg van bekkens en overstromingsgebieden). De ervaring leert dat er zelfs binnen eenzelfde beleidsniveau (bv. tussen VMM en W&Z) onvoldoende afstemming is. Hier moet het bekkenbestuur zijn coördinerende rol opnemen, en dit met voldoende inspraak van het maatschappelijk middenveld binnen de bekkenraad.

Gemeente- en provinciebesturen zijn vaak, gelet op het gewijzigde belang, vragende partij om een aantal niet-geklasseerde waterlopen te klasseren. De Landelijke Beweging vraagt aandacht voor de gevolgen – de bijkomende bemestingsbeperkingen in het bijzonder (verruiming van het bemestingsverbod tot 5 meter) – van het klasseren van waterlopen voor de aanpalende landbouwers.

2.5. Het beleid rond buurtwegen

Het kan enige verwondering wekken, maar de logica van twee beleidsniveau 's uit de interne staatshervorming wordt niet doorgetrokken in het wegenrecht. Terwijl de gemeenten bevoegd zijn voor alle 'gemeentewegen' blijven de provincies – op advies na openbaar onderzoek van de gemeenteraad – bevoegd voor wijzigingen aan de atlas der buurtwegen. Toch lopen er ook op dit terrein diverse initiatieven om gemeenten meer autonomie te verlenen.

In afwachting van een wetswijziging is het aangewezen dat de provincie gemeenten die **beleidsmatig** willen omgaan met de atlas der buurtwegen de nodige ruimte geven. Een evenwichtig beleid moet een toekomstgerichte beleidsvisie ontwikkelen: welke wegen hebben we nodig, welke zijn overbodig? Volgens de Landelijke Beweging zijn volgende stappen onontbeerlijk: (1) het opstellen van een inventaris, (2) het opbouwen van een algemene toekomstvisie, (3) het voorafgaandelijk vastleggen van een afwegingskader met duidelijke criteria, en tenslotte (4) een systematische advisering door de GECORO en GMC.

Voor het afwegingskader is het ten eerste aangewezen om naast verkeerskundige elementen ook omgevingscriteria op te nemen. Als **verkeerskundige criteria** lijken ons o.a. de verkeersveiligheid, het gebruik (voetgangers, fietsers, ruiters, menbers, landbouwers), de mogelijke alternatieven en de omrijfactor en de aanwezigheid van mobiliteitsgenererende voorzieningen van essentieel belang. Als **omgevingscriteria** denken we aan de impact op de hoofdfunctie van het gebied (bv. ontsnippering van open ruimte, ontsluiting van woonwijken), de impact op het perceel (diagonaal dwarsen versus de perceelsrand), de eigenheid van de locatie en de omgeving (privacy omwonenden, landbouwactiviteit), en tenslotte meer algemeen de landschappelijke, de ecologische, de cultuurhistorische en de toeristische waarde.

Het is aangewezen om de toekomstvisie en het afwegingskader te verankeren in het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan en/of het Gemeentelijk Mobiliteitsplan. Vervolgens dient per (groep van) buurtweg(en) de normale procedure gevolgd te worden, met een openbaar onderzoek, een advies vanuit de gemeenteraad en een finale beslissing door de deputatie.